

Absentisme escolar: una fractura pendent a Catalunya

Recomanacions per millorar-ne la detecció, el seguiment i la coordinació territorial

Paula Gómez

= equitat.org
educació · recerca · acció

Paula Gómez Bernad

Amb formació de postgrau en Administració Pública Internacional (MSc) per la Universitat Erasmus de Rotterdam, treballa com a consultora en l'àmbit de les polítiques públiques. També ha treballat en el tercer sector promovent l'economia social i l'emprenedoria, i ha fet recerca sobre processos participatius en la definició de les polítiques d'integració a Catalunya.

Primera edició: gener de 2026
segona edició: setembre de 2026

Autoria: Paula Gómez Bernad
Edició: Bonal·letra Alcompàs
Cap de publicacions: Anna Sadurní
Cap de projectes: Elena Sintès
Disseny de coberta: Relevance
Fotografia de la coberta: Jordi Ferré
Maquetació: Mercè Montané

© Fundació Equitat.org 2026
ISBN: 979-13-992280-2-1
Girona, 34, interior
08010 Barcelona
fundacio@equitat.org
<https://www.equitat.org/>

Creiem que el coneixement s'ha de compartir. Per això fem servir una llicència Creative Commons **Reconeixement 4.0 Internacional (CC BY 4.0)**, llevat que en algun material indiquem el contrari. Us animem a copiar, redistribuir, remesclar o transformar i crear els continguts propis d'aquesta publicació, per a qualsevol finalitat, inclosa la comercial. Només us demanem que reconegueu l'autoria de la creació original.

A Catalunya, l'absentisme escolar s'ha convertit en un dels principals factors de risc associats a la desvinculació educativa i a l'abandonament escolar prematur (AEP). Les dades disponibles ho evidencien: un 13,5% dels joves abandona els estudis abans d'hora i quasi un 30% de l'alumnat vulnerable no continua estudiant després de 4t d'ESO, de manera que triplica la taxa dels perfils més afavorits.

Aquestes dades reflecteixen un fenomen que va molt més enllà de la manca puntual d'assistència: l'absentisme és una expressió primerenca de desconexió educativa, un procés progressiu que acostuma a iniciar-se a secundària i que sovint culmina en l'abandonament escolar. Els motius són multicausals —vinculats a dificultats personals i emocionals, contextos familiars complexos, metodologies poc inclusives, entorns vulnerables o una percepció d'irrellevància del currículum— i exigeixen una mirada comunitària i capaç d'abordar el conjunt de factors que afecten la trajectòria educativa.

L'impacte d'aquesta realitat és profund: l'absentisme limita l'èxit acadèmic, augmenta la probabilitat de no graduar-se, accentua les desigualtats socials i condiona les oportunitats futures de milers de joves. Per això, la seva reducció **requereix una política pública integral** que superi actuacions aïllades i **reforci la coordinació entre administracions, centres educatius i serveis del territori**.

Els **plans locals d'absentisme** (PLABS) han demostrat ser eines efectives per avançar en aquesta direcció gràcies a la seva **capacitat per sistematitzar dades, activar circuits de coordinació i articular respostes compartides**. Les experiències de Girona, Badia del Vallès i Castelldefels mostren que, quan hi ha una governança clara de treball en xarxa i col·laboratiu i figures de referència amb continuïtat, és possible fer detecció precoç, donar suport personalitzat i establir vincles educatius més sòlids. Tanmateix, el model encara afronta **reptes estructurals, com la manca d'un sistema unificat de dades, la dependència de perfils professionals no estructurals i de pressupostos municipals variables**.

El *document* proposa avançar cap a un **marc integral i corresponsable per reduir l'absentisme i prevenir l'abandonament escolar prematur a escala de país**. Això implica crear un sistema comú d'indicadors i registre, impulsar un monitoratge i una avaluació estables, reforçar la governança compartida entre Generalitat i ajuntaments, i consolidar una xarxa territorial de recursos que garanteixi itineraris formatius flexibles i suport continuat en les transicions educatives, especialment en el pas cap a la postobligatòria. L'acompanyament personalitzat i les figures de referència han de tenir-hi un paper clau per assegurar que cap jove es desconnecti del sistema sense que s'hagin activat respostes coordinades.

En definitiva, **reduir l'absentisme és una condició imprescindible per enfortir l'equitat educativa, garantir el dret a l'educació i prevenir l'exclusió social**.

Aquest document recull les aportacions i reflexions sorgides durant el seminari «Com podem potenciar els plans locals d'absentisme per lluitar contra l'abandonament escolar prematur?», impulsat per la Plataforma Zero Abandonament de la Fundació Equitat.org, que va tenir lloc l'octubre de 2024. La jornada va reunir professionals de l'àmbit governamental, educatiu i de l'acció social per analitzar com els plans locals d'absentisme poden esdevenir una eina clau en la prevenció de l'abandonament escolar prematur, mitjançant una intervenció integral, preventiva i comunitària.

Durant el seminari es van presentar les experiències de Castelldefels, Girona i Badia del Vallès, i es van desenvolupar quatre grups de treball centrats en l'anàlisi d'indicadors i dades, la governança i els protocols de coordinació, la identificació de recursos territorials i la connexió amb les segones oportunitats i les transicions educatives.

Les aportacions d'aquest procés constitueixen la base d'aquest informe i orienten el conjunt de recomanacions de política pública que s'hi presenten.

Introducció

A Catalunya, la **problemàtica vinculada a la desvinculació escolar** es fa evident en les dades recents sobre continuïtat educativa: **un 13,5% dels joves de fins a 24 anys abandona els estudis abans d'hora i, en el pas crític de 4t d'ESO a l'educació postobligatòria, un 12,5% de l'alumnat no continua estudiant.** Aquest risc és molt superior entre l'alumnat vulnerable, col·lectiu en què gairebé un 30% no prossegueix els estudis després de 4t —una xifra que triplica la dels perfils menys vulnerables (aprox. 10%). En l'àmbit europeu, Catalunya es manté sistemàticament per sobre del límit del 10% d'abandonament prematur fixat per la UE, mentre països com Portugal, Grècia o Irlanda han aconseguit reduccions significatives els darrers anys. Aquestes dades situen el fenomen en una magnitud que interpel·la directament les polítiques públiques i mostren com la **difficultat per assegurar trajectòries educatives estables** no és un fet aïllat, sinó un **repte estructural** que diferencia Catalunya de l'evolució positiva d'altres països europeus.

L'absentisme escolar constitueix avui un dels grans reptes per al sistema educatiu i per a les polítiques públiques locals i nacionals. Tot i que sovint s'identifica únicament com la manca d'assistència regular a les classes, el fenomen és molt més complex: és un **indicador primerenc de risc de desvinculació educativa i un precursor de l'abandonament escolar prematur (AEP)**. L'absentisme no és només un símptoma d'inassistència, sinó també una **resposta adaptativa de l'alumnat davant dificultats personals, familiars, escolars o contextuais**, i un senyal d'alerta que posa de manifest processos de vulnerabilitat i desigualtat que afecten la trajectòria educativa.

Des d'una perspectiva de política pública, l'absentisme ha de ser entès com un problema col·lectiu i multidimensional que compromet no només l'èxit acadèmic dels infants i joves, sinó també la cohesió social i les oportunitats de futur de tota la comunitat. Cada alumne que s'allunya del sistema educatiu representa un cost social i humà elevat: pèrdua de capital educatiu, menor inserció laboral, augment de la desigualtat i perpetuació del cicle de la pobresa. Evitar l'absentisme, per tant, és invertir en equitat, justícia social i desenvolupament comunitari.

L'absentisme escolar sovint s'interpreta com una simple qüestió de falta d'assistència, però és molt més que això. Representa una forma d'abandonament anticipat, un procés de desconexió progressiva que pot culminar en la sortida prematura del sistema educatiu. Si bé no tots els estudiants i les estudiants que abandonen han estat absentistes, la major part dels que presenten absentisme acaben mostrant una desvinculació creixent. Entendre l'absentisme com una etapa dins del procés de desvinculació és essencial per a la seva **detecció precoç i per evitar la cronificació de les absències**. Aquesta aproximació permet actuar de manera proactiva i no merament reactiva, integrant l'absentisme dins les polítiques de prevenció de l'abandonament escolar prematur i reforçant la necessitat d'una resposta comunitària articulada i sostinguda en el temps.

Des del punt de vista conceptual i jurídic, cal diferenciar entre diverses formes de desvinculació escolar. La Llei 14/2010 dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència estableix quatre categories que permeten precisar el grau de desconexió:

1. **No-escolarització.** Es refereix a la situació en què els progenitors, tutors o guardadors d'un infant o adolescent no gestionen la seva plaça escolar corresponent sense una causa justificable.
2. **Absentisme.** És l'absència a classe sense presentar justificant o sense una justificació acceptable. Pot classificar-se com a absentisme lleu, moderat o greu, depenent del percentatge de classes a les quals l'alumne falta.
3. **Abandó escolar.** És el cessament indefinit de l'assistència a la plaça escolar per part d'un infant o adolescent durant el període d'escolarització obligatòria.
4. **Abandonament escolar prematur (AEP).** Fa referència a la interrupció definitiva dels estudis sense completar la formació obligatòria o postobligatòria.

Aquesta seqüència reflecteix una **progressió de la desvinculació** que va des de la no incorporació inicial al sistema fins a la seva sortida definitiva. Entendre aquest procés permet aplicar mesures preventives específiques en cada fase: detecció primerenca, intervenció individualitzada, acompanyament educatiu i accions de retorn.

Un fenomen complex i heterogeni. Causes i factors de risc

L'absentisme és un fenomen variable, heterogeni i dinàmic que **depèn de la conjugació de factors personals, familiars, socials i contextuals**. No pot ser explicat per una única causa ni associat a un sol perfil d'alumnat, sinó que respon a processos socials i educatius complexos que reflecteixen les desigualtats estructurals presents a la societat. En molts casos, l'absentisme es configura com una resposta adaptativa o d'evitació davant un entorn escolar percebut com a poc acollidor, desmotivador o mancat de sentit. Així, més que una simple manca de voluntat, pot expressar un malestar o una desconexió emocional amb la institució educativa, fet que reforça la necessitat de considerar l'escola i el context comunitari com a parts actives en la generació —i en la resolució— del problema.

Tot i que les desigualtats socioeconòmiques i culturals exerceixen una influència significativa en la incidència de l'absentisme, no determinen de manera inevitable la seva aparició. Les condicions materials, l'entorn familiar i els contextos de vulnerabilitat poden augmentar-ne el risc, però no són per si mateixes la causa directa del problema. En aquest sentit, **el funcionament intern dels centres, les seves pràctiques pedagògiques, el clima escolar i les polítiques socioeducatives locals** actuen com a factors clau que poden precipitar o, al contrari, protegir davant la desvinculació. Per això, **l'absentisme s'ha d'entendre com un procés relacional**, en el qual les experiències de l'alumnat es construeixen dins d'un marc institucional i social que pot generar exclusió o benestar educatiu.

L'absentisme és generalment un fenomen multicausal, resultat de la interacció entre diferents dimensions, cosa que fa que el mesurament dels impactes causals de l'absentisme sigui molt complex. Comprendre aquestes causes és essencial per dissenyar polítiques adaptades a cada context i etapa educativa. Entre els principals factors de risc destaquen:

- **Factors individuals:** desafecció escolar, dificultats d'aprenentatge, problemes de salut física o mental, desmotivació, baixa autoestima o experiències repetides de fracàs escolar.
- **Factors familiars:** baixa implicació parental, precarietat econòmica, reproducció de rols de gènere i invisibilitat de les noies, conflictes domèstics, mobilitat residencial, horaris de treball no habituals dels pares, o absència de valors educatius compartits.
- **Factors escolars:** assetjament o relacions conflictives amb el professorat o els companys, pràctiques disciplinàries del centre i metodologies poc inclusives, pedagogia rígida i/o poc atractiva per a l'alumnat, currículum academicista i poc competencial, falta d'atenció a les necessitats específiques de l'alumnat.
- **Factors contextuals o d'entorn:** entorns amb dèficit d'oportunitats, segregació urbana i escolar, factors culturals, violència, contextos de vulnerabilitat o desigualtat, o pressió de determinats grups d'iguals que desincentiven la continuïtat educativa.

Absentisme a l'educació secundària obligatòria: factor clau en l'abandonament prematur

La manifestació de l'absentisme varia segons l'etapa educativa. A l'**educació primària**, sol tenir un caràcter esporàdic o familiar, sovint vinculat a la manca d'hàbits escolars, a la conciliació o a dificultats domèstiques. En aquesta etapa, el control és més efectiu perquè els centres mantenen una relació més estreta amb les famílies i els serveis municipals poden intervenir amb rapidesa.

A l'**educació secundària obligatòria (ESO)**, en canvi, l'absentisme adquireix una dimensió qualitativa diferent i especialment crítica. És en aquest moment quan el fenomen es dispara i deixa de ser, majoritàriament, una qüestió familiar per convertir-se en una **decisió adolescent**, marcada per la recerca d'autonomia, la construcció d'identitat i els processos de desafecció respecte de l'entorn escolar. Durant la **transició de primària a secundària**, molts alumnes experimenten una pèrdua del vincle educatiu: el canvi d'entorn, la multiplicació de referents adults i l'exigència acadèmica incrementen el risc de desvinculació, sobretot entre aquells amb trajectòries prèvies de vulnerabilitat.

En aquesta etapa, l'absentisme es vincula a **factores personals i emocionals** —com la desmotivació, els trastorns de salut mental, l'ansietat o l'assetjament—, però també a **dinàmiques socials i culturals** com la

pressió del grup, els rols de gènere o la percepció d'irrellevància del currículum. L'escola pot deixar de ser percebuda com un espai significatiu, especialment per a l'alumnat que no s'hi reconeix o que troba dificultats per veure-hi una continuïtat amb el seu projecte vital.

Així, **l'absentisme a l'ESO representa una frontera crítica** entre la participació i l'abandonament: un punt en què la manca de motivació, la desconexió emocional i la fragilitat de les transicions educatives poden convergir i conduir al risc d'**abandonament escolar prematur**. Aquesta vulnerabilitat **s'accentua encara més en la franja dels 16 als 18 anys, moment en què l'alumnat ha de decidir si transita cap al batxillerat, la formació professional o altres itineraris postobligatoris**. És una etapa en què l'absentisme es transforma ràpidament en abandonament, especialment quan no hi ha suport en l'elecció d'itineraris, quan les expectatives acadèmiques no s'ajusten a la realitat de l'alumnat o quan les famílies no poden acompanyar el procés. Per això, **l'etapa durant i just en acabar l'ESO exigeix estratègies específiques** d'acompanyament —intensiu, continuat i coordinat—, tutoria i orientació, que permetin reconstruir vincles, reforçar el sentit de la trajectòria educativa i donar resposta als nous factors de vulnerabilitat emergents.

Perfils de l'alumnat absentista

Els perfils de l'alumnat que presenta absentisme són diversos i responen a una combinació de factors socials, econòmics, educatius i emocionals. Tot i aquesta heterogeneïtat, es poden identificar determinats **patrons recurrents** que ajuden a comprendre les situacions de vulnerabilitat que hi ha al darrere.

En termes generals, l'absentisme és **més freqüent entre els nois que entre les noies**, especialment a l'etapa de secundària, en què la desafecció amb l'escola i els models de socialització masculina poden influir en una menor adhesió escolar. Tanmateix, **en contextos de vulnerabilitat les noies poden quedar més invisibilitzades**, ja que el seu absentisme sovint adopta **formes menys visibles i més silencioses**. Per exemple, es pot manifestar amb absències parcials o intermitents, com arribades tardanes o sortides anticipades, que no sempre es registren com a absentisme greu i poden passar desapercebudes, o per motivacions associades a responsabilitats de cures, que no s'acostumen a percebre com a «problema disciplinari» i, per tant, reben menys atenció. També és habitual entre **l'alumnat procedent de famílies amb baix capital cultural**, amb vincles febles amb l'escola, i entre joves amb **necessitats** educatives de suport específic (NESE), sovint vinculades a situacions de risc de pobresa o exclusió social.

A més, es pot distingir un conjunt de **perfils de risc** especialment rellevants:

- **Alumnat amb dificultats socioeconòmiques:** infants i joves que viuen en contextos de pobresa, on la manca de recursos bàsics pot interferir en l'assistència regular a l'escola.
- **Alumnat amb baixa motivació acadèmica:** estudiants que no se senten identificats amb els continguts del currículum o que acumulen experiències de fracàs escolar. La percepció que l'escola no respon a les seves necessitats o interessos genera desafecció i, progressivament, absència.
- **Alumnat amb necessitats educatives especials no ateses:** estudiants amb dificultats d'aprenentatge, trastorns de conducta o altres necessitats específiques que no reben el suport adequat i que, davant la frustració o la manca d'adaptació, acaben desvinculant-se del procés educatiu.
- **Alumnat amb conflictes familiars:** joves que viuen situacions de desestructuració familiar, violència domèstica o altres conflictes interns que afecten el seu benestar emocional i la seva capacitat per mantenir rutines escolars estables.
- **Alumnat d'origen immigratori:** especialment aquell que s'enfronta a barreres idiomàtiques o culturals que dificulten la seva integració i participació en el centre, i que sovint es veu afectat per processos de segregació escolar o residencial.

D'altra banda, l'absentisme també es concentra en **famílies amb situacions complexes** o horaris laborals extensos, en què costa mantenir rutines, seguiment i acompanyament escolar. La **socialització familiar permissiva o negligent, la manca d'hàbits consolidats o el malestar emocional derivat d'experiències d'assetjament, rebuig o problemes de salut mental** accentuen el risc de desvinculació.

Finalment, molts d'aquests alumnes acumulen **trajectòries prèvies de dificultat escolar** i nivells elevats de desmotivació, que converteixen l'absentisme en una **resposta adaptativa** davant un sistema educatiu percebut com a poc acollidor o poc significatiu. Comprendre aquests perfils no implica etiquetar l'alumnat, sinó reconèixer la pluralitat de factors que interactuen i que requereixen una **mirada integral i contextualitzada** per garantir-ne la permanència i la participació efectiva a l'escola.

Conseqüències i impactes

Les conseqüències de l'absentisme s'estenen molt més enllà de l'àmbit escolar i representen un **factor estructural de desigualtat social**. En primer lloc, genera desigualtats d'oportunitats educatives, ja que els alumnes absentistes tendeixen a obtenir pitjors resultats acadèmics, tenen menys probabilitats de graduar-se i adquireixen menys competències i habilitats socials, i tot això limita les seves oportunitats d'aprenentatge al llarg de la vida (*lifelong learning*).

En l'àmbit laboral, aquest dèficit formatiu és un **predictor de desigualtats laborals**, és a dir, més dificultats d'inserció al mercat de treball, atur més elevat i major precarietat. En conseqüència, l'absentisme contribueix a la reproducció de la pobresa i de les desigualtats socials, cosa que sovint perpetua rols de gènere i cicles d'exclusió. A més, pot derivar en altres problemàtiques associades, com conductes de risc, addiccions, delinqüència juvenil, embarassos no desitjats o desocupació crònica, que afecten no només l'individu, sinó també la seva comunitat i el conjunt de la societat.

L'absentisme com a procés de desvinculació

Sovint, l'absentisme no apareix de manera sobtada, sinó com a resultat d'un procés gradual de desvinculació. En una primera fase, l'alumne mostra desmotivació o desinterès, que progressivament es tradueix en absències puntuals, després reiterades, fins a arribar a un allunyament total. Aquest procés s'intensifica quan l'escola no ofereix respostes flexibles o personalitzades, ni espais de reconeixement i participació. Quan la relació educativa es trenca, el risc d'abandonament esdevé molt elevat.

Per això, l'abordatge de l'absentisme **requereix una mirada preventiva i comunitària**, capaç de detectar els senyals d'alerta i d'actuar abans que el problema es cronifiqui. Els plans locals d'absentisme, quan s'articulen de manera intersectorial, són eines fonamentals per revertir aquest procés.

Una qüestió de política pública

L'absentisme escolar afecta directament l'exercici del dret a l'educació i la igualtat d'oportunitats, i constitueix una de les principals vies d'entrada cap a l'abandonament escolar prematur. La seva prevenció i reducció requereixen **lideratge institucional, governança compartida i coordinació territorial**, ja que es tracta d'un fenomen que no pot ser resolt únicament des del centre educatiu o des de la família. L'absentisme és l'expressió d'un conjunt de dinàmiques socials, educatives i comunitàries que es retroalimenten, i només una resposta col·lectiva pot abordar-ne la complexitat.

Els municipis tenen un paper clau per la seva proximitat a les famílies i per la seva capacitat de connectar els serveis educatius, socials, de salut i de joventut dins d'una estratègia comuna. Però aquesta tasca només es pot sostenir si hi ha un compromís compartit entre administracions que treballin conjuntament en un marc estable de corresponsabilitat.

Les polítiques públiques han d'abordar l'absentisme no només com un problema de presència física a l'aula, sinó com una **qüestió de vinculació educativa i social**. Lluitar contra l'absentisme és apostar per una escola inclusiva i significativa, capaç de generar vincles positius i de garantir trajectòries educatives d'èxit. Convertir-lo en prioritat de l'agenda pública és prevenir l'exclusió abans que sigui massa tard i consolidar un sistema educatiu de tots i per a tots.

Diagnosi de l'absentisme a Catalunya

L'absentisme escolar a Catalunya és un fenomen educatiu complex i insuficientment quantificat. Tot i la rellevància de la qüestió, **no existeixen registres oficials específics i sistemàtics sobre absentisme escolar** a escala de Catalunya que permetin conèixer amb precisió la magnitud de l'absentisme en tot el territori. L'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat) només publica dades sobre **abandonament escolar prematur** —és a dir, el percentatge de joves de 18 a 24 anys que no han completat l'educació obligatòria i no segueixen estudis—, però aquestes dades, si bé útils, **no equivalen a l'absentisme** i no permeten conèixer el volum real d'alumnes que acumulen absències injustificades durant l'etapa obligatòria. Aquesta manca de dades consolidades **dificulta tant la detecció primerenca com el disseny de polítiques preventives ajustades a cada context**.

Malgrat aquesta mancança de registres, existeixen aproximacions que ofereixen una radiografia parcial de la situació. Garcia i Weiss (2020) mostren que, a Catalunya, el percentatge d'alumnat absent un dia o més durant les dues setmanes prèvies a la participació en l'estudi PISA 2018 superava el 34%, i se situava per sobre del 28% en el cas d'un o dos dies i del 6,7% en el cas de tres o més dies. Només un 65,2% dels alumnes van tenir assistència completa. Aquests valors resulten significativament més alts que els observats en altres comunitats autònomes espanyoles (29,6%, 23,2%, 6,5% i 70,4%, respectivament) i també en comparació amb la mitjana europea, on els índexs d'absentisme escolar són més baixos.

Percentatge d'alumnat absent en les dues últimes setmanes abans de participar en l'estudi PISA 2018 per comunitats autònomes

	ASSISTÈNCIA COMPLETA	ABSÈNCIA D'UN DIA O MÉS	ABSÈNCIA D'UN O DOS DIES	ABSÈNCIA DE TRES O MÉS DIES
Astúries	64,8	35,2	27	8,2
Catalunya	65,2	34,8	28,1	6,7
Múrcia	66,3	33,7	27,2	6,5
Illes Canàries	66,7	33,3	27,8	5,5
Castella-la Manxa	67,5	32,5	24,9	7,5
Illes Balears	68,4	31,6	24,5	7,1
Andalusia	68,9	31,1	23,2	7,9
Aragó	69,7	30,3	22,9	7,4
Mitjana	70,4	29,6	23,2	6,5
Madrid	72	28	22,5	5,5
Extremadura	72,4	27,6	21,9	5,7
Comunitat Valenciana	73,3	26,7	19,8	6,9
Navarra	73,6	26,4	19,7	6,6
País Basc	74	26	17,7	8,3
Castella i Lleó	75,7	24,3	20	4,3
Cantàbria	77,5	22,5	18,1	4,4
La Rioja	78,4	21,6	17,1	4,5
Galícia	78,9	21,1	16,5	4,6

Font: Garcia i Weiss (2020)

Pel que fa a l'anàlisi per etapes educatives, segons dades del Departament d'Educació i d'estudis universitaris recents, els percentatges d'alumnat amb més del 10% d'absències no justificades superen el 4,7% en educació primària, el 5% a l'educació secundària obligatòria i arriben fins al 15% en cicles formatius de grau mitjà. La incidència és menor, però igualment alarmant, en el cas de les absències superiors al 25% (justificades o no). En educació primària superen l'1%, i a l'educació secundària obligatòria arriben fins al 2%. Aquesta diferència reflecteix una vulnerabilitat més elevada de la secundària, etapa en què la supervisió familiar disminueix i la desafecció pot aparèixer amb més intensitat.

Dades d'absentisme escolar en els centres educatius de Catalunya (en percentatge)

	SUPERIOR AL 10 % (ABSÈNCIES NO JUSTIFICADES)	SUPERIOR AL 25 % (JUSTIFICADES O NO JUSTIFICADES)
Educació primària	4,71	1,24
Educació secundària obligatòria	5,3	2
Batxillerat	5,9	1,54
Cicles formatius	15,8	6,11

Font: Currius, M., García López, E. i Martínez Martínez, J. A. (2022). El abandono en la escolaridad obligatoria. A J. Gairin i P. Olmos (Eds.), Disminuir el abandono escolar y mejorar la persistencia. Ed. Narcea. A partir de dades del Departament d'Educació.

Un dels principals reptes de Catalunya és la **manca d'un sistema de detecció i registre unificat**. Actualment, cada centre educatiu aplica protocols interns, sovint amb criteris no homogenis i sense una base de dades centralitzada. Això dificulta disposar d'indicadors comparables i limita la capacitat de monitorar l'evolució del fenomen en el temps i entre territoris, i establir una estratègia de país per reduir l'absentisme i anticipar l'abandonament escolar prematur.

La **manca de registres oficials homogenis** constitueix una limitació crítica que impedeix disposar d'una visió completa i precisa del fenomen i dificulta la comparabilitat entre territoris. Davant d'aquesta situació, es fa necessari **crear un sistema unificat de detecció, registre i seguiment de dades**, amb **definicions comunes d'absentisme i indicadors compartits en l'àmbit nacional**, que permeti identificar desigualtats territorials i orientar polítiques educatives basades en evidències. En aquesta línia, destaca l'experiència de Badia del Vallès, on s'ha implantat un **programari municipal de seguiment de l'absentisme** connectat amb els sistemes escolars i municipals, que permet registrar les absències de manera sistemàtica, coordinar les intervencions entre els diferents serveis i disposar d'una visió global i compartida del fenomen.

Només a partir d'una informació rigorosa i d'una acció coordinada entre administracions, centres educatius i comunitat, serà possible avançar cap a un **sistema capaç de detectar precoçment les situacions de risc, intervenir de manera preventiva i garantir que cap alumne quedi al marge del seu dret a l'educació**.

Estratègies i àmbits d'intervenció

L'abordatge de l'absentisme escolar requereix un **marc d'intervenció seqüencial i complementari**, que integri accions de **prevenció, detecció, retorn, acompanyament i treball en xarxa**. Aquest enfocament permet **actuar de forma anticipada i coordinada** al llarg del procés educatiu, especialment a l'etapa secundària i postobligatòria, en què el risc de desvinculació i abandonament és més elevat.

Marc d'intervenció

Prevenció

Un primer àmbit fonamental i estratègic per reduir l'absentisme escolar és la **prevenció**. Actuar abans que s'instal·lin les absències reiterades és essencial per evitar la desvinculació educativa i afavorir la continuïtat escolar. La prevenció requereix un enfocament integral que combini la implicació familiar, el vincle educatiu, el benestar emocional i l'èxit acadèmic.

- **Família i escola.** L'educació infantil és una etapa decisiva per consolidar hàbits d'assistència i compromís amb l'aprenentatge. Cal treballar les **competències parentals** i reforçar la implicació de les famílies per fomentar l'**adhesió escolar** i el vincle amb el centre. La col·laboració estreta entre escola i família és un factor protector davant el risc d'absentisme.
- **Tutoria, acompanyament i seguiment.** Els **plans d'acció tutorial (PAT)** són instruments essencials de prevenció. La tutoria i el seguiment individualitzat durant les transicions educatives (infantil, primària, secundària i postobligatòria) afavoreixen l'adhesió i garanteixen la continuïtat.
- **Clima escolar.** Un **clima escolar positiu** es correlaciona amb menors taxes d'absentisme. Alhora, l'estil educatiu del professorat també marca una diferència significativa en la prevenció de l'absentisme. Les relacions de confiança, la participació i l'atenció al benestar socioemocional de l'alumnat afavoreixen la motivació i la permanència.
- **Treball per a l'èxit educatiu de tothom.** Prevenir l'absentisme també és **garantir l'èxit educatiu universal**. Cal desplegar mesures de suport adaptades (mesures universals —o DUA—, mesures addicionals i mesures intensives) i vetllar per la dimensió emocional, cognitiva i conductual de l'aprenentatge mitjançant **pràctiques restauratives**.

Detecció precoç

El segon àmbit és la **detecció precoç**, que permet identificar ràpidament els primers senyals de risc i actuar abans que les absències es cronifiquin i derivin en abandonament. Aquesta fase requereix la sistematització i el registre de l'assistència.

- **Indicadors i registre sistemàtic.** Cal sistematitzar la detecció mitjançant l'ús d'indicadors de risc, registres diaris d'assistència i classificació segons intensitat:
 - **Absentisme lleu o esporàdic:** menys del 5% de les classes mensuals sense presentar justificant o sense una justificació acceptable.

- **Absentisme moderat:** entre el 5% i el 25% d'absències.
- **Absentisme greu o crònic:** més del 25%.
- **Abandó escolar:** absència del 100% de les classes mensuals.
- **Seguiment diari per part del professorat i la tutoria d'aula.** El control diari amb un recull acumulatiu setmanal i mensual permet identificar irregularitats en l'assistència, retards reiterats, absències justificades, absències puntuals i reiterades dels alumnes, o justificacions recurrents.

Retorn al centre

El **retorn de l'alumne absentista al centre** és una fase essencial per restablir el vincle educatiu, reconstruir hàbits d'assistència i garantir que la reincorporació sigui estable i significativa. El procés ha d'estar planificat, acompanyat i personalitzat segons les necessitats de cada alumne.

- **Pla d'acollida i retorn individualitzat.** S'ha d'elaborar conjuntament entre el centre i els serveis implicats, i ha d'incloure objectius clars, mesures de suport i seguiment continuat.
- **Referent d'acompanyament.** És recomanable designar una persona de referència al centre que acompanyi l'alumne i en faci el seguiment de l'assistència, i coordini la comunicació amb la família i altres professionals.
- **Compromisos compartits.** Cal establir acords de corresponsabilitat entre escola, alumne i família per garantir la implicació de totes les parts.
- **Mesures de suport personalitzades.** El retorn ha d'anar acompanyat de mesures específiques —com programes de diversificació curricular, unitats d'escolarització compartida, plans individualitzats o orientació cap a cicles formatius de grau bàsic— per garantir una reincorporació efectiva i duradora.
- **Segones oportunitats.** S'ha de facilitar la connexió dels joves amb programes de formació i inserció i noves oportunitats (PFI, escoles d'adults, escoles de segones oportunitats), oferint itineraris flexibles i formacions adaptades als seus interessos, així com suport emocional i psicològic que els acompanyi en el procés de reenganxament educatiu i personal.

Acompanyament en les transicions

Els moments de canvi d'etapa —especialment en els darrers cursos de l'ESO i del pas de secundària a l'ensenyament postobligatori— són els més vulnerables. Acompanyar les transicions no és només garantir el pas administratiu entre etapes, sinó assegurar la continuïtat dels vincles i dels projectes educatius de cada alumne, reforçant la seva motivació i pertinença al sistema educatiu. Planificar i acompanyar aquests canvis és clau per assegurar la seva continuïtat formativa.

Aquesta necessitat és especialment rellevant en la franja de 16 a 18 anys, un període crític en què augmenta el risc de desvinculació educativa. En aquest tram, cal desplegar circuits específics d'acompanyament i orientació que assegurin un suport sostingut durant la transició cap a la postobligatòria o cap a programes de segones oportunitats.

- **Coordinació entre etapes.** Cal planificar el traspàs d'informació entre centres i assegurar un seguiment personalitzat de l'alumnat en el pas d'una etapa a una altra i mantenir la implicació de les famílies durant el procés.
- **Impuls de l'orientació, la tutoria i el suport emocional.** S'ha de reforçar el paper dels tutors i orientadors com a figures clau en el seguiment individualitzat i en la detecció primerenca de situacions de risc. L'acompanyament emocional i educatiu, així com les activitats de coneixement mutu entre etapes faciliten l'adaptació progressiva de l'alumne i la seva vinculació al sistema educatiu.
- **Corresponsabilitat de família i agents educatius i socials.** Cal que hi hagi compromís, cooperació i participació activa dels diferents agents educatius —escola, serveis socials, educadors socials, promotores escolars, tècnics d'educació, referents d'absentisme, tècnics de programes UAO, Salut, Joventut, policia local, etc.— des de la proximitat i el coneixement del territori.

Treball en xarxa

El treball en xarxa és la base d'una política integral contra l'absentisme. La seva eficàcia depèn de la corresponsabilitat entre institucions i de la consolidació d'estructures de cooperació territorial que assegurin continuïtat i coherència en les actuacions. La xarxa de corresponsabilitat s'ha de traduir en mecanismes estables de diagnòstic, disseny, implementació i seguiment i avaluació d'actuacions conjuntes.

- **Entre administracions.** El Departament d'Educació i l'administració local s'han de coordinar per garantir coherència i eficàcia de les actuacions.
- **Entre institucions i professionals.** Escoles, serveis educatius, famílies i entitats comunitàries s'han d'integrar en una resposta compartida.
- **Entre departaments d'una mateixa administració.** Els diferents serveis han de garantir la coherència entre polítiques educatives, socials, de salut i de joventut.
- **Cap al desplegament d'un pla integral d'actuacions.** El protocol ha de progressar cap a un pla integral d'actuacions —un «contracte/programa» a geometria variable— que adapti la intervenció a les causes específiques de l'absentisme i enforteixi la governança col·lectiva a escala territorial.

Plans locals d'absentisme a Catalunya

Els plans locals d'absentisme (PLABS) són eines clau de les polítiques municipals en aquest àmbit i integren funcions de detecció, prevenció i intervenció. En aquest marc, el **disseny i la implementació dels plans locals d'absentisme** aporten quatre eixos d'actuació essencials tant per reduir les absències com per **detectar precoçment situacions d'alt risc d'abandonament escolar prematur**:

1. **Identificació i recollida sistematitzada de dades d'absentisme i factors associats.** Els plans incorporen protocols de recollida de dades, així com fitxes d'identificació de factors de risc vinculats a l'alumnat, la família, el centre educatiu i l'entorn. Quan s'apliquen amb una orientació preventiva —i no només correctiva—, aquests instruments permeten treballar de manera proactiva sobre indicadors de risc d'abandonament.
2. **Protocols i models de governança.** Els plans locals articulen models de governança que afavoreixen la implicació de diversos agents: comissions socials de centre, taules locals tècniques i comissions executives, que garanteixen la coordinació entre diferents àmbits i l'activació dels recursos. Aquesta arquitectura institucional facilita la presa de decisions conjunta i la resposta integral davant situacions d'absentisme.
3. **Recursos i suport per atendre els factors individuals.** Els plans disposen de mapes de recursos del territori, que identifiquen recursos ja existents que poden servir per prevenir l'abandonament escolar prematur, i també inclouen materials de treball adaptables per a joves en risc d'abandonament, a través de tutories, entrevistes amb famílies o comissions socials. Aquests recursos són fonamentals per donar una resposta personalitzada a cada cas i per vincular l'abordatge de l'absentisme amb les polítiques d'inclusió i equitat educativa. A més, disposen de reconeixement explícit per part del departament de la competència municipal, cosa que implica un suport i uns recursos reconeguts que acompanyen els plans.
4. **Funció preventiva i d'extensió.** Els plans d'absentisme actuen com a instruments preventius especialment valuosos a l'educació secundària, a causa de l'acció proactiva. En alguns municipis, aquests dispositius s'han ampliat per enllaçar amb recursos de continuïtat formativa, com els PFI, les escoles de segones oportunitats o els programes de transició escola-treball, de manera que estableixen ponts efectius entre el sistema educatiu i el món laboral.

Més enllà de la seva funció operativa, els PLABS poden esdevenir «**laboratoris de polítiques locals**», on es posa en pràctica la col·laboració entre administracions, serveis educatius, socials i de salut. Aquestes experiències municipals permeten provar **noves fórmules de coordinació, generar aprenentatge institucional i transferir bones pràctiques** que poden inspirar polítiques públiques de més abast.

No obstant això, el desplegament dels PLABS encara afronta **reptes estructurals que en limiten la sostenibilitat i l'impacte**. Entre els més rellevants destaquen la manca d'estabilitat de les figures professionals que en garanteixen el seguiment (com les tècniques d'absentisme o referents educatius), la dependència de pressupostos municipals sovint variables, i la necessitat de més suport i reconeixement institucional per assegurar-ne la continuïtat. Enfortir aquests aspectes és imprescindible per consolidar els PLABS com a **instruments estables, innovadors i transformadors** dins de les polítiques educatives locals.

Els quatre puntals dels PLABS reflecteixen l'aposta del món local per una **gestió integral i coordinada de l'absentisme**, que transcendeix l'àmbit estrictament educatiu per integrar la dimensió social, familiar i comunitària del fenomen.

El món local a Catalunya acumula una gran experiència en la lluita contra l'absentisme escolar. No obstant això, el fet que la definició i implementació de mecanismes de detecció i intervenció depengui de la iniciativa municipal ha generat una **situació fragmentada, amb municipis que disposen d'estructures sòlides i d'altres amb actuacions més disperses o reactives**.

L'existència de diverses experiències locals inspiradores —com les de **Girona, Castelldefels i Badia del Vallès**— posa de manifest **bones pràctiques reproduïbles** que evidencien l'eficàcia de la proximitat institucional i la cooperació intersectorial. Alhora, permet identificar els **principals reptes** que encara persisteixen.

Girona

Estructures de coordinació per a la gestió i el seguiment de l'absentisme

Girona és un exemple destacat en la consolidació d'un **sistema estable i institucionalitzat** en la gestió de l'absentisme. Des del 2009, la ciutat disposa d'una Comissió d'absentisme de ciutat (CAC), una Comissió tècnica d'absentisme (CTA) i comissions d'absentisme de centre, que articulen la intervenció des de l'àmbit escolar fins al municipal. Aquestes estructures operen sota un Protocol d'absentisme creat per la CAC el 2010 i revisat periòdicament (2015 i 2024), i **gestionen els casos de manera coordinada** entre ajuntament, serveis socials, Mossos d'Esquadra, EAP, inspecció i centres educatius. A més, existeix una Comissió institucional d'absentisme, que inclou alts càrrecs polítics i tècnics dels diferents departaments de la Generalitat i del consorci gironí, així com la fiscalia. Aquest espai garanteix **l'alineament entre la intervenció tècnica i l'estratègia política**. Finalment, també s'ha incorporat recentment la figura de la tècnica d'absentisme (SOAC), que actua des d'un **enfocament comunitari** per facilitar la connexió entre agents, reforçar l'ús del protocol i impulsar la prevenció.

El model gironí destaca per la seva coordinació interinstitucional real i efectiva, amb mesures d'intervenció personalitzades i derivació acurada de casos. L'articulació entre comissions ha consolidat un **model de governança local eficaç**, capaç de garantir la detecció i intervenció coordinada davant l'absentisme i el risc d'abandonament escolar prematur. Aquest sistema destaca per la **capacitat d'articular àmbits polítics i tècnics**, així com per la incorporació d'eines d'intervenció comunitària, que ha millorat la fluïdesa dels circuits, el treball preventiu i la connexió amb els recursos del territori.

Tanmateix, l'experiència també revela **limitacions estructurals significatives**. El sistema **depèn fortament de figures clau** —com treballadores socials, educadores o la mateixa SOAC—, la continuïtat de les quals sovint està condicionada per polítiques puntuals i dotacions pressupostàries variables. Aquesta dependència posa en risc la sostenibilitat del model i la seva capacitat de resposta a llarg termini. D'altra banda, la **resposta judicial o administrativa als casos crònics d'absentisme** s'ha mostrat insuficient si no es combina amb una actuació sostinguda en l'àmbit comunitari, centrada en la prevenció i el suport socioeducatiu. Finalment, l'experiència de Girona posa de manifest que l'absentisme i l'abandonament escolar prematur **no poden deslligar-se de les dinàmiques de segregació urbana i educativa** de la ciutat, que condicionen en gran manera les oportunitats i la vinculació escolar de determinats col·lectius.

Castelldefels

Pla local per a la prevenció de l'absentisme i l'abandonament escolar

Castelldefels ha impulsat des de 2003 diverses etapes del seu Pla local per la prevenció de l'absentisme i l'abandonament escolar, que ha culminat el 2024 amb la seva redefinició per integrar la dimensió de l'abandonament. El pla busca **garantir el dret a l'educació** de tots els infants i joves mitjançant estratègies i recursos per prevenir, detectar i intervenir davant de situacions d'absentisme i abandonament escolar. Així, el pla estableix uns principis clars d'actuació: **coordinació i treball en xarxa, equitat, corresponsabilitat, prevenció i centre educatiu com a referents de detecció i primera intervenció**. Les comissions del pla, la coordinació activa amb el Pla educatiu d'entorn (PEE) i els protocols específics per a l'abordatge de l'absentisme conformen l'estructura operativa de les actuacions que es despleguen en tres àmbits: **accions dins l'aula** (detecció i actuació directa), **intervencions des del centre educatiu** (protocols, derivacions, coordinació amb serveis), i **actuacions des de l'entorn** (acció comunitària, serveis socials, educació no formal, etc.).

Entre els aspectes positius del model destaca el **treball en xarxa i col·laboratiu consolidat entre institucions**, i la **definició d'indicadors de seguiment i d'avaluació de les intervencions**. Tot i això, el pla és encara jove i es troba en constant revisió per a la millora de la sistematització de dades i avaluació de resultats. A més, la seva continuïtat depèn del compromís personal dels professionals i no sempre d'una estructura institucional forta.

Badia del Vallès

Pla local de desafecció, absentisme i abandonament escolar prematur

Badia del Vallès ha desenvolupat una estratègia innovadora orientada a la detecció sistemàtica de la desafecció i l'absentisme, fruit del treball col·laboratiu entre el Pla educatiu d'entorn (PEE), la Diputació de Barcelona, l'Ajuntament i el Departament d'Educació. El seu Pla de desafecció, absentisme i abandonament escolar prematur s'articula al voltant de tres eixos principals: la **detecció precoç, el seguiment sistemàtic i la corresponsabilitat comunitària**.

L'eina de criatge dels indicadors de desafecció escolar s'aplica a tots els nivells educatius i permet identificar de manera primerenca l'alumnat en risc, la qual cosa facilita la planificació d'accions preventives i itineraris personalitzats. Paral·lelament, el **programari de seguiment de l'absentisme** —un sistema digital connectat amb aplicacions escolars i municipals— permet registrar totes les absències, coordinar intervencions i obtenir una visió unificada i global de l'absentisme en el municipi.

El pla també consolida **espais de corresponsabilitat i treball en xarxa**, com la Comissió de desafecció, absentisme i AEP (C-DAAEP), la Taula local de prevenció i la Xarxa interprofessional NOEL (noves oportunitats educatives i laborals). Altres eines clau són l'**Observatori de trajectòries educatives**, vinculat al Sistema local d'orientació i acompanyament integral (SLOATE), i el **Mapa de recursos**, que permet identificar i organitzar recursos locals per atendre millor els joves en risc d'abandonament.

En conjunt, el pla de Badia del Vallès destaca per ser una estratègia dinàmica i adaptable, pel treball interprofessional i per la capacitat d'adaptació. Permet una detecció precoç i sistemàtica de la desafecció i l'absentisme, promou respostes coordinades i fonamentades en dades reals, i consolida una cultura de corresponsabilitat entre escoles, serveis municipals i comunitat educativa.

Conclusions

Els **plans locals d'absentisme** s'han consolidat com una eina clau de les polítiques municipals, en integrar prevenció, detecció i intervenció des d'una mirada comunitària. Les experiències de **Girona, Castelldefels i Badia del Vallès** demostren que la **coordinació interinstitucional**, la **corresponsabilitat** i l'ús de **dades compartides** milloren la detecció precoç i l'acompanyament educatiu. Tanmateix, el model presenta **limitacions estructurals**: manca de sistemes de registre i seguiment homogenis, desigualtats en recursos entre municipis, dependència de figures no estructurals i dificultats per connectar les dades educatives amb altres sistemes socials i sanitaris. Malgrat aquests reptes, els plans locals constitueixen una **base sòlida per avançar cap a una governança educativa més integrada, preventiva i equitativa**, capaç d'abordar l'absentisme com un repte col·lectiu i no només escolar.

Recomanacions de política pública

L'abordatge de l'absentisme a Catalunya exigeix una **mirada sistemàtica, sostinguda i comunitària**. Les experiències locals desenvolupades a través dels PLABS han demostrat ser eines de gran valor per detectar precoçment situacions de risc, coordinar agents i impulsar respostes educatives adaptades. Tanmateix, per consolidar aquest potencial cal avançar cap a un marc de política pública integrat, en què la Generalitat assumeixi el lideratge normatiu i de sistema, i els ajuntaments despleguin l'acció comunitària i territorial, en estreta col·laboració.

Les recomanacions pràctiques següents s'articulen al voltant de cinc eixos temàtics clau que faciliten la reducció de l'absentisme i serveixen com a instruments de detecció de situacions d'alt risc d'abandonament escolar: **indicadors de risc i recollida de dades, monitoratge i avaluació, protocols de coordinació i models de governança, recursos i aliances, i connexió amb la secundària postobligatòria i les segones oportunitats**.

1 Sistema unificat d'indicadors de risc i de recollida de dades per anticipar riscos i personalitzar l'acompanyament

Per abordar l'absentisme i prevenir l'abandonament escolar prematur cal **disposar d'un sistema integral i homogeni d'identificació, registre i ús d'indicadors de risc d'absentisme i abandonament**. L'absentisme és un fenomen complex i multidimensional que sorgeix de la interacció de factors personals, familiars, escolars i contextuals. Els indicadors de risc permeten desglossar aquesta complexitat en elements mesurables.

Línies d'acció recomanades

- **Homogeneïtzar definicions i criteris.** Consensuar una definició comuna d'absentisme, diferenciant faltes justificades, no justificades i absències puntuals o estructurals, i la seva mesura. Aquesta definició ha de garantir una uniformitat en el registre i el seguiment, i ha de permetre recollir dades comparables a escala territorial i nacional.
- **Definir un marc d'indicadors comuns.** Establir un conjunt d'indicadors que permeti fer seguiment de l'evolució de l'absentisme i de les mesures implementades. Els indicadors han de ser tant de resultats (assistència, continuïtat formativa, inserció postobligatòria) com de processos (activació de protocols, circuits de derivació, intervencions realitzades).
- **Habilitar un sistema digital unificat.** Desplegar una eina tecnològica compartida entre centres educatius, serveis municipals i Departament d'Educació que permeti el registre automatitzat i l'anàlisi dels indicadors. Aquesta eina hauria de connectar-se amb altres sistemes existents per garantir una visió integral de les trajectòries.
- **Recollir dades en totes les etapes educatives.** Incorporar la recollida de dades també en la formació postobligatòria i en programes com els PFI o els CFGM, per tenir una visió completa del fenomen. Definir també indicadors específics per a l'adolescència i joventut, com la desmotivació, la pressió del grup o el malestar emocional. També es recomana elaborar fitxes estàndard de recollida d'absentisme per recollir de forma homogènia les absències per part del professorat.
- **Enfortir les figures de referència.** Consolidar i donar continuïtat a la figura de la tècnica o referent d'absentisme en tots els municipis, com a agent clau en la recollida, la validació i l'ús pedagògic de les dades per assegurar que es fan servir per a intervencions efectives. També assignar responsabilitats clares a tutors/es i orientadors/es i equips directius per garantir la qualitat i regularitat del registre.
- **Crear observatoris territorials de trajectòries educatives.** Impulsar observatoris locals i espais tècnics per vetllar pel seguiment col·lectiu de dades, l'anàlisi de tendències, la detecció de perfils emergents i la planificació de respostes coordinades. Els observatoris també serveixen per promoure la transparència i la rendició de comptes a través d'informes periòdics i indicadors públics de seguiment.

Impacte esperat

Un sistema de dades consensuat, compartit i fiable permet identificar i dimensionar els perfils d'alumnat en risc d'absentisme i anticipar situacions de risc per actuar de manera més àgil i oferir un suport integral mitjançant la personalització d'intervencions. A més, les dades també serveixen per fer pedagogia amb els equips socioeducatius sobre els factors vinculats a l'absentisme i les seves implicacions.

2 Monitoratge i avaluació per garantir l'efectivitat i la millora contínua de les polítiques d'absentisme

La reducció de l'absentisme i la prevenció de l'abandonament escolar prematur requereixen no només disposar de dades de qualitat, sinó també d'un sistema **estable de monitoratge, avaluació de resultats i retiniment de comptes** que permeti **conèixer l'impacte real de les actuacions i orientar la presa de decisions** basada en evidències. Un model d'avaluació continuada dels PLABS és essencial per identificar què funciona, detectar desigualtats emergents i ajustar les intervencions segons l'evolució del fenomen al territori.

Línies d'acció recomanades

- **Establir un sistema estable de seguiment i revisió de les dades existents.** Consolidar un model de monitoratge continu que permeti analitzar l'evolució dels indicadors, identificar tendències i detectar canvis en les dinàmiques que requereixin ajustos en les intervencions.
- **Implementar avaluacions periòdiques dels plans locals d'absentisme.** Desenvolupar un model d'avaluació periòdica que mesuri l'impacte dels PLABS i identifiqui bones pràctiques transferibles, reptes persistents i àmbits d'ajust. Aquestes avaluacions han de basar-se en criteris homogenis i metodologies comparables entre territoris.
- **Reforçar la capacitat analítica dels equips.** Oferir formació i suport tècnic als equips municipals i als professionals dels centres educatius per assegurar una interpretació adequada de les dades, l'ús pedagògic dels indicadors i la implementació de millores en els PLABS basades en els resultats de monitoratge.

Impacte esperat

Un sistema robust de monitoratge i avaluació permet assegurar la coherència i efectivitat de les polítiques d'absentisme, millorar-ne l'orientació estratègica i garantir una millora contínua basada en evidències. A més, contribuirà a consolidar els PLABS com a mecanismes fiables de governança i intervenció comunitària.

3 Model de governança compartida i protocols de coordinació per a una resposta coherent al territori

Els PLABS han demostrat que la coordinació i la governança compartida són elements determinants per garantir una resposta coherent i eficaç davant l'absentisme i el risc d'abandonament escolar. L'absentisme no pot ser abordat des d'un únic àmbit institucional. Per avançar cap a un model integral, cal **establir un model de coordinació i governança territorial estable, que defineixi un protocol clar d'actuació local i comunitari amb rols, responsabilitats, funcions i mecanismes de seguiment compartit clarament definits**.

Línies d'acció recomanades

- **Definir un protocol de coordinació consensuat.** Crear protocols que incorporin una definició compartida de rols i responsabilitats, així com circuits d'actuació comuns. Aquest marc ha de permetre una resposta homogènia entre centres educatius i actors del territori que eviti diferències en l'atenció i garanteixi actuacions coherents a tot el municipi, però que alhora mantingui la flexibilitat necessària per adaptar-se a les particularitats de cada context i permeti ajustar les estratègies segons les necessitats locals.

- **Establir models de governança compartida i flexibles.** Consolidar espais estables de governança transversal que articulin la participació de tots els àmbits administratius i agents socials, educatius i comunitaris implicats. Aquestes estructures han de facilitar una visió integral del fenomen, optimitzar l'ús dels recursos disponibles evitant duplicitats i cobrint buits en l'atenció, i reforçar els mecanismes de seguiment i rendició de comptes, per assegurar que les actuacions es monitoren i s'ajusten segons els resultats.

Impacte esperat

Un protocol de coordinació consensuat i un model de governança compartida faciliten la creació de xarxes de treball que integren escoles, serveis socials, famílies i altres actors comunitaris, i promouen una acció conjunta i coherent per combatre l'absentisme.

4 Xarxa territorial de recursos i serveis per garantir la continuïtat formativa

Els PLABS poden actuar com a peça clau per identificar i activar el conjunt de recursos comunitaris, educatius i socials disponibles en el territori. **Una articulació territorial és essencial per assegurar que tot el jovent en risc d'absentisme o d'abandonament accedeixi a recursos adequats a les seves necessitats i interessos, mitjançant itineraris personalitzats, seguiment sostingut i una xarxa territorial cohesionada que faciliti la continuïtat formativa i les segones oportunitats.**

Línies d'acció recomanades

- **Mapar i actualitzar els recursos existents a cada municipi.** Fer, a partir dels PLABS, un inventari permanent i compartit dels recursos i serveis educatius, socials, sanitaris i comunitaris disponibles per al jovent en risc; detectar-ne els buits i ampliar l'oferta quan calgui; i garantir-ne una difusió accessible per a tots els agents implicats.
- **Articular una xarxa territorial.** Consolidar estructures de treball coordinat entre professionals i àmbits diversos per aprofitar sinergies i afavorir una intervenció coherent i multidisciplinària, que optimitzi recursos, evitant duplicitats i assegurant respostes integrals a les necessitats de cada jove.
- **Definir itineraris flexibles i d'accés efectiu a segones oportunitats.** Facilitar la derivació i vinculació del jovent a opcions formatives, beques, ajuts i programes d'inserció laboral, mitjançant el reforç de l'acompanyament en les transicions i el suport emocional per mantenir la motivació.
- **Acompanyament personalitzat amb figures de referència.** Garantir que cada jove té un professional de referència que identifiqui les necessitats específiques i n'asseguri el seguiment continuat, la coordinació amb la família i l'activació de mesures ajustades a la seva situació, per promoure'n la persistència educativa i la inclusió social.

Impacte esperat

La identificació i articulació de la varietat de recursos disponibles en el territori a través dels PLABS faciliten l'accés a programes de segones oportunitats, que són essencials per reorientar el jovent en risc cap a itineraris que es poden adaptar a les seves necessitats.

5 Acompanyament intensiu i estructurat en les transicions educatives per evitar la pèrdua del vincle educatiu

Les transicions educatives, i especialment la transició cap a l'etapa postobligatòria, són moments crítics en què l'absentisme i la desafecció es poden intensificar. Per això, **tot l'alumnat en risc d'absentisme i d'abandonament escolar ha de disposar d'un acompanyament personalitzat i continuat en el pas a la postobligatòria, mitjançant la creació de circuits clars de derivació, una orientació intensiva i l'accés a itineraris flexibles i oportunitats formatives diverses.**

Línies d'acció recomanades

- **Definir un model de planificació de les transicions entre etapes.** Concebre les transicions entre etapes com a processos acompanyats, amb traspàs d'informació i accions específiques de tutoria i orientació.
- **Establir circuits clars de derivació.** Establir protocols clars de transferència d'informació rellevant sobre els recursos de formació i inserció per al jovent des de l'etapa obligatòria cap als centres d'educació postobligatòria.
- **Identificar els recursos disponibles.** Mapar i avaluar els recursos disponibles d'educació postobligatòria, com els programes de formació laboral, les escoles d'adults o altres segones oportunitats.
- **Integrar l'acompanyament i el suport emocional i psicològic.** Designar figures de referència als centres per guiar el jovent en el procés de transició i ajudar-los a prendre decisions informades sobre el seu futur. També cal disposar d'un suport emocional i psicològic en els dispositius de retorn o reorientació, per atendre l'impacte de la salut mental en la motivació i la permanència escolar.

Impacte esperat

L'acompanyament personalitzat durant les transicions permet crear un entorn de suport que atén les necessitats de les persones absentistes o en risc d'abandonament escolar, posant a la seva disposició la informació, els recursos i l'orientació necessaris per mantenir-se connectats al sistema educatiu.

Assignació de responsabilitats

La reducció de l'absentisme i la prevenció de l'abandonament escolar prematur **requereixen una distribució clara de responsabilitats entre la Generalitat i els ajuntaments**. Mentre que la Generalitat ha d'assumir el lideratge normatiu i de sistema, els ajuntaments són clau en el desplegament territorial dels PLABS, la coordinació entre serveis i el mapatge i l'activació de recursos. Aquest model de corresponsabilitat ofereix una resposta coordinada i adaptada a les realitats locals.

EIXOS	LÍNIES D'ACCIÓ	GENERALITAT	AJUNTAMENTS
1. Sistema unificat d'indicadors i recollida de dades	Homogeneïtzar definicions i criteris	Marc normatiu i lideratge tècnic	–
	Definir un marc d'indicadors comuns	Marc normatiu i lideratge tècnic	–
	Habilitar un sistema digital unificat	Desenvolupament del sistema	Implementació local i connexió amb eines digitals municipals
	Recollir dades en totes les etapes	Marc normatiu i lideratge tècnic	–
	Enfortir figures de referència	Estabilitat de figures professionals	Contractació, desplegament i seguiment
	Crear observatoris territorials	Impuls i marc metodològic	Coordinació local i funcionament operatiu
2. Monitoratge i avaluació dels PLABS	Sistema estable de seguiment	Disseny del model de monitoratge	–
	Avaluacions periòdiques dels PLABS	Disseny del model d'avaluació	–
	Reforçar la capacitat analítica	Formació i suport tècnic	–
3. Governança compartida i protocols	Definir un protocol de coordinació consensuat	Marc base i estàndards de funcionament	Adaptació territorial dels protocols
	Establir models de governança compartida	Lideratge institucional	Coordinació de serveis locals
4. Xarxa territorial i recursos	Mapar i actualitzar recursos	–	Elaboració dels mapes de recursos
	Articular una xarxa territorial	–	Consolidació d'estructures
	Definir itineraris flexibles i accés a segones oportunitats	Marc regulador per a la flexibilització curricular	Derivació i seguiment individual
	Acompanyament personalitzat amb figures de referència	Estabilitat de figures professionals	Contractació, desplegament i seguiment
5. Transicions educatives	Model de planificació de transicions	Marc regulador i disseny de circuits	–
	Establir circuits clars de derivació	Marc regulador i disseny de protocols	Coordinació territorial amb centres i recursos
	Identificar recursos postobligatoris	–	Elaboració dels mapes de recursos
	Integrar suport emocional i psicològic	Estabilitat de figures professionals	Coordinació entre serveis

